

A SZENTLÉLEK HATÁSA

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.1. 2019.06.25)

Isten Lelkét a Biblia *Szent Lélek*nek nevezi. Isten ugyanis nem hasonlítható semmihez a teremtett világban, ő *egészen más*, azaz „szent”. Azzal, hogy a szent Isten magához vonzza az embert, együtt jár a *Szent* aktív jelenlétébe és erőterébe való kerülés, az ő tulajdonává válás, az ő céljaira való elkülöníttetés, a mássá válás, azaz a megszentelődés. Ez a lelki újjászületéssel kezdődik, egy életen át folytatódik, és végül a megdicsőüléshez vezet.

1. A Lélek jelenlétének módjai az ember életében

Az ember Isten teremtménye, akinek biológiai és spirituális összetevői vannak: teste porból lett, de Isten éltető leheletet fújt az orrába

Az embert eleve Isten Lelke [*rúach él*], az Úr lehelete [*n'sámá Adón*] alkotta (Jób 33:4). Isten a porból alkotott ember orrába éltető leheletet [*n'sámá chajim*] lehelt-fújt [*náfah*] (1Móz 2:7), így lett az ember élőlény [*nefes chajjá*]. Isten Lelke [*rúach*] és lehelete [*n'sámá*] az emberben „marad” (1Móz 6:3) élete végéig (Jób 34:14-15).

A Szentlélek azonban ezen túlmenően...

- ott van a bűnös *mellett*, hogy Istenhez visszatérítse (Jn 16:8, 1Pt 1:2), és *benne*, amikor a lelkiismeretében megszólal (Róm 2:14-15 vö. Ef 4:18-19)
- a hívőben lakozást vesz, hogy lelkileg újjá teremtse és átformálja (Jn 14:17, 1Kor 6:19 vö. 1Pt 3:21)
- a hívőre *rászáll* vagy *betölti*, hogy erőt adjon neki a szolgálathoz (Ez 11:5, ApCsel 1:8, 2:3-4, Ef 5:18).

2. A Lélek és az ember kapcsolata az Ószövetségben

Isten Izraelnek megígérte, hogy Lelke „köztük marad” (Hag 2:5). Figyelmeztette őket, hogy terveit nem emberi erővel, hanem Lelke által viszi véghez (Zak 4:6).

Isten Lelke egyfelől *ideiglenesen* hatást gyakorolt egyes kiválasztottakra:

- „betöltötte” [*málé*] Becalélt, hogy képes legyen művészi munkára (2Móz 31:1-11)
- „rájött/rászállt” [*hájáh*] Bálámra (4Móz 24:2) és „ráesett/ráhullt” [*náfal*] Ezékielre (Ez 11:5), hogy prófétáljon, „megrohanta” [*cálach*] Sámson (Bír 14:6,19, 15:14), hogy Izraelt megszabadítsa, Saulra (1Sám 10:6,10, 11:6) hogy prófétai révületbe essen
- „felöltözte” vagy „felruházta” [*lávás*] Amászajt, hogy költői ihletet adjon neki (1Krón 12:19), Gedeont, hogy harcolni tudjon (Bír 6:34), Zekarját, hogy prófétáljon (2Krón 24:20)

- Isten a Lelkét Mózes 70 vénéjére „adta” [nátan], és amikor az „megnyugodott rajtuk” [núach], prófétáltak és bíraskodtak (4Móz 11:25).

Isten Lelke egy ponttól kezdve *életre szóló* hatást gyakorolt egyes kiválasztottakra:

- „rájött/rászállt” [hájáh] Otniélra, hogy kivívja és megtartsa Izrael szabadságát (Bír 3:10)
- „megrohanta” [cálach] Dávidot „attól a naptól fogva” [méhajóm hahú’ vamá’lá], hogy uralkodni tudjon (1Sám 16:13)
- „Illés Lelke” „nyugodott meg” [núach] Elizeuson, hogy folytassa annak szolgálatát (2Kir 2:15)
- Ézsaiás úgy érezte: „rajtam van” [álái] az Úr JHVH Lelke (Ézs 61:1)
- Isten Mózesnek úgy beszélt Józsuéről, hogy ő „az a férfi, akiben [bó] Lélek / lélek van” (4Móz 27:18), ami a Szentlélekre vonatkozik, vagy a bátorságára.

Az Ószövetségben tehát Isten Lelkét a fent leírt módokon csak kevés, rendkívüli szolgálatra elhívott férfi tapasztalhatta meg, de a Lélek bennük sem vett végleges lakozást (vö. Zsolt 51:13). (A nyelvtan is ezt tükrözi: a fenti héber igék után a személynevek előtt – Józsué kivételével – az „-on/en/ön” vagy „rá/rajta” jelentésű partikula [’al] áll.)

Az Ószövetség azonban olyan ígéreteket is közöl, amelyek a hívő ember és Isten kapcsolatát új szintjéről szóltak, illetve messiási várakozássá váltak:

- Isten megígérte, hogy egy napon, egy új szövetség részeként a Lelket *mindenkire* „kiönti” [’arah] (Ézs 32:15), „rá folytatja/ráönti” [jácaq] (Ézs 44:3) „(rá/ki/bele) önti” [sáfak] (Ez 39:29, Jóel 3:1-2, Zak 12:10), sőt, a „bensőjükbe” [b’qerev] „adja” [nátan] (Ez 36:27, 37:14), hogy parancsait követhessék
- a Messiást („Felkentet”) illetően alakultak ki olyan várakozások, hogy az JHVH Lelke rajta „van rajta” [Ézs 61:1 vö. Lk 4:18] vagy „nyugszik rajta” (Ézs 11:2 [núach] vö. Jn 1:32 „leszállt rá mint egy galamb, és megnyugodott rajta”) stb.

3. A Lélek és az ember kapcsolata az Újszövetségben

Keresztelő János Jézus előfutára volt, és azt jövendölte, hogy bár ő vízbe merít, aki utána jön, az „(tüzes) Szentlélekbe fog meríteni” (Mt 3:11, Mk 1:8, Lk 3:16, Jn 1:33).

Jézus kijelentette, hogy a Lelket *minden hívő* megkapja (Jn 7:37-39 vö. Lk 11:13 vö. ApCsel 19:2). Azt is megígérte, hogy – mennybe menetele után – *ön maga helyett* elküldi a Szentlelket mint „a másik”, de ugyanolyan Pártfogót [paraklétoz] (Jn 14:16-17, 15:26). Ez valószínűleg azért „jobb” a tanítványok számára az emberi testbe zárt Jézusnál, mert a Lelket majd nem kötik a térbeli és időbeli korlátok.

Pünkösdkor mindez beteljesedett: Krisztus az Atyától megkapott Szentlelket mindenféle rangú, nemű, korú hívőre „kiöntötte” (ApCsel 1:8, 2:16-17,33).

Az új szövetségben az az új, hogy *minden* hívőben *folyamatosan* benne lakik Isten (1Jn 3:24, Róm 8:9 vö. 2Pt 1:4)

- a Szentlélek (Jn 14:17, Róm 8:9-11, 1Kor 3:16, 6:19 vö. Ef 3:16), illetve
- a Fiú révén: a hívőben Isten Lelke lakik, aki Krisztus Lelke, ezért maga Krisztus is a hívőben lakik (Róm 8:10 vö. 2Kor 13:5; Kol 1:27 nem „Krisztus köztetek” UFO, RÚF, hanem „Krisztus bennetek” [*en hümin*] SZIT; vö. Ef 3:17, 1Jn 5:12).

4. A Lélek a hívőt újjá szüli, Isten gyermekévé teszi

Jézus szerint Isten Királyságába csak az léphet be, aki „odafentről” vagy „újonnan” [*anóthen*], azaz „Istentől” vagy a „Lélektől” születik (Jn 3:3-8). Ez nem fizikai értelemben vett születés (Jn 1:13, 3:6-7), hanem a Lélek újjászülő és megújító fürdője (Tit 3:5) általi lelki-szellemi életre kelés (Ef 2:1,5), feltámadás (Róm 6:4-11), újjá teremtés (2Kor 5:17, Gal 6:15), hiszen a Lélek az élet Lelke (Róm 8:2). Így a hívő Isten családjának a tagjává válik: Isten a gyermekévé fogadja (Jn 1:12-13), Krisztus örökostársává (Róm 8:17, Gal 3:29), aki nem szégyelli őt testvérenek nevezni (Zsid 2:11).

Mindez Isten irgalma és Krisztus feltámadása alapján (1Pt 1:3-4, Róm 6:4-11), Isten szavának hatására (1Pt 1:23), a Krisztusba vetett hit által (1Jn 5:1, Gal 3:26, Jn 1:12-13) lehetséges, és minderről maga Isten győzi meg a hívőt (Róm 8:15-16).

5. A Lélek a hívőt megszenteli és átformálja

Az Istentől születés felismerhető és maradandó átformálódást hoz az egyén életébe (1Pt 1:23, 2Kor 3:17 [*metamorfeó*]). A Lélek minden hívőben lakozást vesz (Jn 14:17), így a hívő „teste” [*szóma* = egész lény] a Szentlélek templomává [*naosz*] válik (1Kor 6:19). A hívő egyfelől tehát újjá lett teremtve, másfelől azonban lassú formálódásra van szüksége. A hitre jutása előtt kialakult bűnös hajlamai helyét (Gal 5:19-21) lassan átveszi a megváltozott, krisztusi jellem (Gal 5:22-25).

Ez úgy történik, hogy egyrészt *a Lélek küzd* benne, hogy ne azt tegye, amit „teste”, azaz zsigerileg működő bűnös hajlamai szerint akarna (Gal 5:17), másrészt *a hívő megtanul engedelmeskedni* a Léleknek (5:16,18,25 vö. 1Thessz 4:3-8, 1Pt 1:14-16). A Lélek a hívőt az evangéliumok alapján és saját élete tanulságai közepette Krisztus csodálatára indítja, és egyre jobban *Krisztushoz hasonlón* formálja át (2Kor 3:17-18, Róm 8:29).

A valóban újjászületett hívő Istent követő tettei (Ef 2:10) Isten akarata szerint valók, azaz igazak (1Jn 2:29). Az újjászületett hívő képtelen *folyamatosan* bűnben élni (1Jn 3:9, 5:18 a görög igealak folyamatos cselekvésre utal), ellenben végre képes szeretni (4:7), különösen a testvéreket (5:1), és Istenbe vetett bizalma által képes legyőzni a világot (5:4 vö. 2:15-17).

Ha tehát a *megigazulás* az Isten előtti helyzetünk megváltozása (Isten örökbe fogad), akkor a *megszentelődés* az Isten általi átformáltatás egy életen át (Isten neveli az örökbe fogadottakat).

6. A Lélek a hívőt tanítja

Azért van szükség a Lélek tanító munkálkodására, mert az embernek nem pusztán új ismereteket kell szereznie, hanem hitéletének kezdeteitől (2Kor 4:6, 1Jn 5:20) mindvégig egyre mélyebb *lelki-szellemi* dolgokat, igazságokat, összefüggéseket kell felismernie (Ef 1:16-20, 3:14-21), és erre magától képtelen lenne (1Kor 2:13 vö. Jn 6:63).

A Lélek az igazság Lelke (Jn 14:17, 15:26, 16:13, 1Jn 4:6), sőt maga az igazság (1Jn 5:6 vö. Jn 14:6), aki az apostolokat emlékeztette Jézus minden szavára, megtanította őket mindenre (Jn 14:26), elvezette őket a teljes igazságra, kijelentette nekik az eljövendő dolgokat (Jn 16:13), prédikálásukat ihlettel és erővel támogatta (1Kor 2:4,13, 1Pt 1:12, 4:11), hitéleti döntéseikben vezette őket (ApCsel 15:28-29) stb.

A Lélek, mint Krisztustól – a Felkentől – kapott „kenet” [*khrizma*] ma is minden hívőt megtanít az *igazságra* (1Jn 2:27). Mint az értelem, a tanács, a bölcsesség és a kinyilatkoztatás Lelke az *Isten ismeretére* tanít (Ézs 11:1, Ef 1:17). A Lélek a hívőt *alapvetően* úgy vezeti a döntéseiben, hogy megismerteti vele Istent (Ef 5:1, 1Jn 3:10) és Isten szavát (Józs 1:8, 23:6, Zsolt 1:1-2, 119:105, Mt 28:20, 1Kor 4:6), de *rendkívüli* esetben, szükség szerint különös módon is vezetheti (ld. ApCsel).

7. A Lélek a hívőnek biztonságtudatot ad

A Lélek a kegyelem Lelke (Zsid 10:29), aki által a kegyelem evangéliumában hívő örömteli bizonyosságot kaphat (Róm 8:15-16, 1Jn 3:24, 4:13 vö. 1Pt 1:3-9). A hívőben lakozást vevő Lélek olyan, mint a hívőért előre letett „zálog” vagy „előleg” (2Kor 1:22, 5:5), sőt a hívőre rányomott tulajdonosi „pecsét” (Ef 1:13, 4:30, 2Kor 1:22), amely helyzetét véglegesíti, jövőjét biztosítja: Isten beváltja az ígéreteit, így örökséget kap Krisztussal együtt, övé a feltámadás az örök életre (Róm 8:11, Kol 3:3).

8. A Lélek falat emel és kaput nyit, kirekeszt és befogad

Összefoglalva a lényegét, a Lélek a *szentség* Lelke, és a „szent” (héb. *kados*, gör. *hagiosz*) megjelenése ebben a világban alapvetően *határok vonását* jelenti. A Szentlélek munkálkodása révén egyszerre épülnek falak és nyílnak kapuk. A szent *idegen erőként* jelenik meg szentség nélküli, lázadó világunkban, és *meg akarja határozni*, hogy valami helyes vagy helytelen, tisztességes vagy becstelen, egészséges vagy beteg, Istent dicsóíti vagy emberalatti létbe süllyeszt. A Szentlélek ezzel megítél, határt húz, és döntésre kényszerít.

A Szentírásban ugyanis az „szent”, ami el van különítve Isten számára, ami el van határolva attól, ami nem szent.

- A Szentlélek először is az *egyes emberi lelken belül* von határt: azt, amit építeni akar, elkülöníti attól, amit nem tűr.
- Az ilyen belső átalakító munka alá vett emberek *közössége* is szent, ezért jött létre fal a Nép és a népek, majd az Egyház és világ között.
- Létrejön tehát a *szakrális és szakralizáló* közösség (egyház), tér (templom, imaház), idő (istentisztelet, ünnep), cselekmény (keresztelés, úrvacsora, keresztvetés, böjt stb.), történet és üzenet (Szentírás, prédikáció, hittan).
- A hívők közössége potenciálisan a Szentlélek műhelye, sőt, erőműve.

A Lélek tehát falat emel, de van rajta kapu, a kapu azonban szoros, de útra nyílik, ami keskeny. A kapu és az út is a *szentségé*.

- Aki találkozik a Szenttel, és jogosnak tartja Isten ítéletét a bűnei felett, ugyanakkor örömmel fogadja Isten halálos, mentő szeretetét Krisztusban, az előtt kapu nyílik, és beléphet.
- A kapun kétirányú a forgalom: a már hívők folyamatosan ki is lépnek, hogy a világban a szentséget, a másságot, a Krisztus szerint normálisat *megéljék*, és a még kint élőket *behozzák*.
- A szent tehát nem csupán megjelent a világban, hanem *hódítani* akar.

Ez természetesen ellenállást szül, és a falat *mindkét oldalról bontogatják*. Kívülről a képmutatás vádja és a közmegvetés, belülről pedig a képmutatás önvádja és az együttérzés könnyei. Ami tehát a kívülállókat illeti,

- akik *egyes bűnöktől* nem akarnak szabadulni, a bibliai életszentséget lehetetlennek tartják, a hívőket pedig képmutatónak,
- akik ráadásul egyes bűnökből *identitást* csinálnak, személyükben érzik magukat támadva, a bibliai életszentség üzenetét ezért felháborítónak tartják, a hívőket pedig megvetendőnek.

Ez azért tragikus, mert Isten pont az ellenkezőjét akarja: az embert *nem azonosítja* a bűneivel, azt tőle idegen, pusztító erőnek látja, és kész befogadni, *ha ő sem tekinti sajátjának* a bűnt. Isten a bűnt rekeszti ki, nem az embert, illetve az embert akkor, ha nem hagyja, hogy Isten kirekessze belőle a bűnt.

Ami a hívőket illeti, látni kell a különbséget *Isten határai és a mi határaink* között:

- amit Isten szürkének hagyott, tehát *a személyes döntésünkre bízott*, azt nem tehetjük fekete-fehérré az Írásra vagy a Lélek vezetésére hivatkozva, mert az isteni parancs *mellé* emberi parancs kerül; ez nem „szent élet”, hanem *törvényeskedés*, amikor nem evilág szerint, de nem is evilágban élünk,
- amit Isten fekete-fehérnek mond, és nem javasol, hanem *parancsol vagy tilt*, azt nem tehetjük szürkévé teszünk-nemtetszik, szerintem-szerinted alapon, mert az emberi vélemény az isteni parancs *főlé* kerül; ez nem „tolerancia”, hanem *a szentség hiánya*, amikor evilágban evilág szerint élünk.

Ha mi hívők valójában nem ismerjük a Krisztusban való új identitásunk és a lelki önfegyelem erejét, akkor szoktuk úgy vélni,

- hogy *mi sem vagyunk jobbak másoknál*: őszinteség címén elmerülünk az önvádban, és erkölcsi kérdésekben megalkuszunk,
- hogy *mi még más hívőknél is jobbak vagyunk*: komolyság címén elmerülünk az önelégültségben, és másokkal kegyetlenkedünk.

Mindkét végletben valójában azt hisszük, *mi* vagyunk a mérce, ezért vagyunk az Úr Istennél is kirekesztőbbek vagy befogadóbbak, *minket* kell megismernie a világnak, „radikális” vagy „jófej” keresztényeket. Pedig valójában mindenkinek a Szent és Igaz arcába kell néznie.

9. Félreértések, szélsőségek, hamis tanok

Nem csak a Szentlélek lényével, hanem a Lélek emberekben való munkálkodásával kapcsolatban is léteznek félreértések, hamis tanítások.

9.1. A Lélek mindenkiben eleve benne van – nem kell újjászületni?

A Lélek életerőként, leheletként valóban minden élőlényben benne van, a Lélek általi újjászületés azonban más kategória. Először is, bár biológiailag élünk, bűneink miatt erkölcsi halottak vagyunk (Ef 2:1), ezért *szükséges* újjá születnünk (Jn 3:3-8). Másodsor, az újjá születésnek *feltétele van*: a Krisztusba vetett hit (1Jn 5:1, Jn 1:12-13 stb.). Harmadsor, az újjá születésnek a létnél több, *más célja van*: az egész ember átalakítása több szinten vagy síkon:

- üdvösségét és egész lényét illetően (Jn 3:3-5, Tit 3:5, Róm 8:11, 2Kor 3:17, 1Jn 3:1-2, Fil 3:17 stb.)
- értelmét és akarátát, erkölcsiségét illetően (Róm 6:11,17-18, 8:1-17, 12:1, Gal 5:16-25, Ef 3:14-21, 4:20-32, Zsid 8:10, 10:16, 1Jn 5:26-27 stb.).

9.2. A Lélek a lelkünkben/szellemünkben van?

Az Újszövetség sehol sem említi, hogy a Lélek a lelkünkben vagy szellemünkben lenne. Mindig általánosan fogalmaz: a Lélek „bennetek” [*en hūmin*] lakik, ezért vagytok „ti” Isten szentélye (1Kor 3:16), tehát a(z) „(egész) lényetek” [*to szóma hūmón*] (1Kor 6:19; a „testetek” pontatlan fordítás, mert a *szóma* jelentését leszűkíti a fizikai testre, ami azonban a *szarx*).

9.3. A Lélek a lelkünket/szellemünket szüli újjá?

A fentiek alapján világos, hogy nem „valamink” születik újjá, hanem mi magunk, a lényünk. Ennek nem mond ellent, hogy míg „belsőnk” folyamatosan megújul, „belső emberünk” akár hatalmasan is megerősödhet (Ef 3:16), a „külső emberünk” (azaz fizikai testünk) lassan leépül (2Kor 4:16). Fontos látni, hogy nem pusztán „a lelkünk” lett megváltva, és főleg nem „a testünktől”, hanem *a létformánk átalakulása* kezdődött el belülről, ami végül új, szellemi vagy mennyei „test”, azaz létforma megjelenéséhez vezet (Róm 8:18-25, Fil 3:17, 1Jn 3:1-2, 1Kor 15. fejezet stb.)

9.4. Eltérő kenet a hívőkön?

A Krisztus, azaz a „Felkent” Testében minden hívő egyformán „felkent”, ebből a szempontból nincs köztük különbség. Az a két újszövetségi szakasz, ami egyáltalán a Szentlélekre „kenet”-ként [*khrizma*] utal, kifejezetten állítja, hogy

- a Lélek az apostolokkal együtt minden hívőt felken (2Kor 1:21),
- a Lélek hívőket tanítja (1Jn 2:26-27), és bár szükségük van tanítókra (Ef 4:11), nincsenek kiszolgáltatva állítólag „különleges kenettel” rendelkező embereknek.

A szolgálatban tapasztalható különbség nem „kenet”, hanem *kegyelem* dolga (Ef 4:7, Róm 12:6).

9.5. Az emberi lélek gyümölcse?

Igaz, hogy az eredeti görög szövegben nem volt kis és nagybetű. Ettől függetlenül is lehet tudni azonban, hogy a Gal 5:22-ben A LÉLEK gyümölcse nem az *emberi lélek* erőfeszítéseinek, hanem a *Lélek* bennünk való munkálkodásának az eredménye.

Egyrészt a szakaszban végig A TEST és A LÉLEK van szembeállítva, de a „test” fogalma itt *nem azonos* a fizikai testtel. Ezt láthatjuk abból, hogy

- a bűnlista egy része valóban *fizikai testtel elkövethető bűnről* szól: házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás, illetve gyilkosság, részegeskedés, tobzódás; mégis, egyik sem csupán fizikai jelenség, hanem mind alapvetően az ember jelleméről szól
- a bűnlista nagyobb része azonban *eleve nem a fizikai test bűne*: bálványimádás, varázslás, ellenségeskedés, viszálykodás, féltékenység, harag, önzés, széthúzás, pártoskodás, irigység; egyikhez sem kell fizikai test, mind az ember jelleméről szól
- összegezve, a „test” [héb. *bászár*, gör. *sarx*] bibliai fogalma a fizikai testre is utal, de az ilyen szövegekben a jelentése ennél több: „az ember önmagában, Isten nélkül”, tehát arra utal, amire *magunktól is képesek vagyunk*, mert így szocializálódtunk, ezzel váltunk az újjászületés nélkül.

Másodszor, a szakaszban eleve *három* szereplő van, a test, A LÉLEK és mi:

- a LÉLEK *kívülállóként* küzd *bennünk* a hajlamainkkal, hogy *mi* ne azt tegyük, amit zsigerből tenni szeretnénk,
- feladatunk van, döntésre vagyunk felszólítva (5:16,25), hogy ne a test kívánságát teljesítsük, hanem a LÉLEKnek engedelmesskedjünk: ha egyszer általa élünk, éljünk az akarata szerint is; erre pedig éppen azért válunk képessé, mert *kívülről kapunk erőt* saját magunkkal szemben.

Végül, magán a gyümölcslistán is látható, hogy ez nem lehet egyszerű önfejlesztés eredménye. A gyümölcsöknek *az emberi kapcsolatokban van a helyük*, és az Istennel való *kapcsolatban* teremnek, ahogy Krisztusban tovább- vagy újrászocializálódunk. A Lélek gyümölcsei tehát azok a *hétköznapi csodák*, amik örökre szóló, maradandó nyomot hagynak a jellemünkön és a sorsunkon.